

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Opzet van dit boek

Het is – althans volgens deze auteur – niet mogelijk om alle implicaties van de GDPR-verordening voor het Vlaamse onderwijsveld in één boek van een 160-tal bladzijden te vatten. Er is al heel wat informatie online te vinden, zowel algemeen over de wetgeving als in een meer praktische vorm (bv. sjablonen voor bepaalde documenten). Niet alle bronnen zijn echter even goed ‘geverifieerd’.

Dit boek is opgevat om de GDPR zo praktisch mogelijk toe te passen op scholen. Alles wordt daarom zo veel mogelijk geïllustreerd met voorbeelden en cases. Daarnaast reikt het boek ook een aantal tips of ‘best practices’ aan, die de instellingen kunnen helpen bij het gradueel implementeren van de GDPR in hun werking.

Dit is dus geen volledig naslagwerk of ‘bijbel’ waarin alle antwoorden te vinden zijn. Wie het boek leest, zal merken dat men anno 2020 nog niet voor alles een pasklaar antwoord kàn bieden. Maar de principes van de GDPR en een aantal belangrijke facetten ervan voor het onderwijs zijn wel duidelijk, en die worden in dit boek allemaal uitvoerig beschreven.

Hoewel de auteur zijn uiterste best heeft gedaan om alles in dit boek twee of meer keer na te gaan (voor de ‘situatie’ zoals deze medio 2020 geldt) is het door de aard van de materie niet ondenkbaar dat er bij en na het ter perse gaan een aantal stellingen uit dit

boek mogelijks niet meer juist of van toepassing zullen zijn. De implementatie van en controle op het naleven van de GDPR lijkt anno 2020 nog voortdurend te veranderen in België, zeker voor het onderwijs. De auteur kan daarom niet aansprakelijk worden gesteld voor informatie in dit boek die, door welke omstandigheden ook, niet meer zou blijken te kloppen.

Daarom is het belangrijk om de bronnen of principes waarnaar telkens verwezen wordt zelf af te toetsen, vooraleer men bepaalde beleidsmatige of juridische beslissingen neemt op basis van de beschrijving in dit boek. Voor beslissingen die juridische gevolgen zouden kunnen hebben, is het ten stelligste aangeraden om deskundig advies in te winnen en zich niet louter op de beschrijving in dit boek te baseren. Dit gezegd zijnde: de beschrijvingen in dit boek zullen zeker een voldoende aanzet bieden om juist te handelen, of om op zijn minst gericht bijkomend advies in te winnen.

1.2 Interessante websites en bronnen

De wettekst van de GDPR is eenvoudig online raadpleegbaar, maar meestal betreft het een niet zo overzichtelijke pdf-versie. Op <https://www.privacy-regulation.eu/nl/> is de integrale tekst raadpleegbaar in html-formaat (en tevens in elk van de officiële EU-talen). Dit wil zeggen dat artikels onderling gelinkt zijn, evenals de overwegingen bij elk artikel. De website is in privaat beheer, dus garanties dat deze 'onbeperkt' online blijft, zijn er niet. Vanaf medio 2020 verschijnen er advertenties op de website. Sommigen zullen dit een nadeel vinden, maar anderzijds is dit hopelijk een manier om dit initiatief nog lang 'online te houden'.

De toezichthoudende autoriteiten in België (zie hoofdstuk 2) hebben ook uitgebreide websites waar men zowel thematisch ingedeelde als juridische informatie kan vinden. Voor het onderwijs is <https://ikbeslis.be> zeker het vermelden waard. Dit is een

door de Gegevensbeschermingsautoriteit beheerde website, specifiek voor leerlingen, ouders én onderwijspersoneel. Naast duidelijk geïllustreerde informatie bij veel ‘acute’ privacygerelateerde thema’s is er o.a. ook lesmateriaal te vinden.

Het Nederlandse onderwijsveld is een schooljaar eerder begonnen om de GDPR toe te passen en dit resulteert in heel wat extra online materiaal, dat vaak ook heel praktisch opgevat is. De website(s) van <https://aanpakibp.kennisnet.nl/> zijn een goed vertrekpunt. Men zou ook op zoek kunnen gaan naar materiaal voor onderwijs in andere lidstaten, maar het spreekt voor zich dat wij met Nederlandse websites en sjablonen geen taalbarrière ondervinden.

De Vlaamse onderwijsverstrekkers bieden tenslotte ook heel wat (zelf ontwikkeld) materiaal m.b.t. de ‘GDPR en scholen’ aan, hetzij online of via nascholingen.

Op de website van het departement onderwijs vindt men alle omzendbrieven en onderwijsdecreten terug. In de loop van dit boek wordt er concreet naar een aantal van de meest relevante wetgevende bronnen verwezen. Deze zijn dus raadpleegbaar via <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/>.

1.3 Algemene begrippen

Doorheen dit boek wordt er geregeld ‘gegoocheld’ met een aantal begrippen die betrekking hebben op de (wettelijke) structuren in het Vlaams onderwijs. Het gaat bijvoorbeeld om begrippen als:

- school of centrum, onderwijsinstelling
- instellingsnummer
- vestigingsplaats
- school- of centrumbestuur, scholengroep
- inrichtende macht
- scholengemeenschap of scholengroep

- onderwijsverstrekkers, -koepels, onderwijsnetten
- leerplicht(gebonden) onderwijs
- leerling, cursist, student
- kleuter, basis, secundair, tertiair, hoger, universitair ...
- BaO, SO, DKO, HO, VWO, CBE, Syntra ...
- gesubsidieerd onderwijs / gesubsidieerde personeelsleden
- rijksregisternummer, BIS-nummer, stamboeknummer

De auteur kan hiervoor geen betere omschrijvingen geven dan degene die te vinden zijn op de website van het departement onderwijs, op <https://onderwijs.vlaanderen.be/>.

Vaak wordt er in dit boek voor de eenvoud gesproken over 'leerlingen' en 'scholen', maar de redeneringen zijn, tenzij expliciet vermeld, ook toepasbaar op andere onderwijscontexten.

Anderzijds komen er ook algemene juridische begrippen aan bod, die zo veel mogelijk in de tekst omschreven worden of waarvan de betekenis uit de uitleg zal blijken. Dit betreft voornamelijk de volgende begrippen:

- natuurlijk- versus rechtspersoon
- wettelijk vertegenwoordiger, ouderlijk gezag, stief-/pleegouder, voogd
- overheidsinstantie, vzw, feitelijke vereniging
- aansprakelijkheid, schade, schadevergoeding
- verordening / wet / decreet / omzendbrief / ministerieel besluit
- rechtbank / controleorgaan
- burgerlijk wetboek / strafwetboek
- conflict / geschil / rechtszaak
- Raad van State, Grondwettelijk hof en Marktenhof

1.4 Dankwoord

Alhoewel het initiatief om dit boek te schrijven er eerder kwam, heeft de coronacrisis de eigenlijke voltooiing ervan voor een deel beïnvloed. De auteur dankt daarom de uitgevers en redacteurs bij Gompel&Svacina voor hun professionaliteit.

Uiteraard dankt de auteur ook zijn gezin en in het bijzonder zijn echtgenote, zonder wier steun en flexibiliteit het nooit zou gelukt zijn om dit boek te schrijven.

Hij dankt tenslotte ook zijn voormalige, rechtstreekse collega's bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen voor de fijne en productieve samenwerking rond de GDPR-wetgeving die tweeënhalf bijzonder aangename jaren geduurd heeft.